

КУЛЬТУРА ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ КАНАЛ ТРАНЗИТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ДОСВІДУ В ГЛОБАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВЗАЄМОДІЯХ

Наталія Юріївна Тарасова
Україна

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії і педагогіки
НТУ «Дніпровська політехніка», Україна*

Кожне наступне десятиліття підсилює значення у вітчизняному філософському дискурсі проблеми свідомості людини, яка живе в світі, де панує загальна для всієї цивілізації інформаційна культура й універсальні комунікативні способи обміну соціальним і культурним досвідом. Однак змістовна подвійність феномену інформації, про що зазначав Н. Луман, разом з пізнавальним ефектом, несе суспільним учасникам інформаційних міжкультурних комунікацій чимало несподіванок, інновацій, свобод і складно вирішуваних проблем⁶.

Рефлексії культури інформаційного суспільства присвячені розвідки Д. Белла, Н. Вінера, М. Кастельса, А. Колмогорова, М. Маклюєна, Й. Масуди, Е. Тоффлера, А. Турена, Ф. Уебстера, інших.

Сучасне суспільство потребує бути скерованим відкритими комунікативними потоками, відзначав Н. Вінер⁷. Задовольняючи цю вимогу, інформація та медійний простір встановлюють міжкультурні діалоги, що стали домінантою суспільного розвитку, найбільш дієвими чинниками впливу на всі галузі буття. Інформаційні комунікації між суспільствами з різним культурним спадком сприяють сутнісним і функціональним змінам влади, економіки, соціальних стосунків, ціннісних і релігійних уподобань соціуму. Зокрема, політична комунікація як безперервний процес інформаційного обміну між медіа та суспільством, вивільнює спрямування громадянських ресурсів, забезпечує своєрідне, часом несподіване для політичних традицій, прийняття важливих для суспільства рішень, нові методи ефективності міждержавних стосунків. Інформаційні взаємодії культур на рівні влади сприяють

⁶ Луман Н. Социальные системы / Луман Н. Санкт-Петербург: Наука, 2007. С.195-196

⁷ Винер Н. Кибернетика или управление и связь в животном и машине / Норберт Винер. М.: Наука, Главная редакция изданий для зарубежных стран, 1983. С. 11.

трансформації традиційних способів управління в нові публічні владні механізми «цифрового уряду» як «електронної демократії». Вони допомагають в досягненні ефективності розширення політичної комунікації, в доступності громадянської участі до прозорих демократичних процедур покращення життєдіяльності суспільств. Хоча та ж міжкультурна інформаційна комунікація результативна і зворотним. Посилення символічно-мовних технологій політичних дискурсів збільшує багатополярність політичних процесів. Водночас і множинну диференціацію масової свідомості, яка насправді перетворюється на об'єкт використання комунікаторів, що вибудовують бажані ментальні конструкти, розраховуючи на ірраціональні засади.

Принципове ставлення до міжкультурної інформаційної комунікації як пріоритетної сьгодні форми передачі знань, сприяє медійному навантаженню множинних глобальних когнітивних потоків освітянських спрямувань, про що відзначав А. Турен⁸. Очевидне інформаційне навантаження сфери пізнання прагматичними цінностями впливає на зміни внутрішнього світу й способи соціальної самореалізації людини, що пізнає. Потреби, інтереси, мотивації діяльності, свідомість та психологічні процеси, поведінкові моделі в суспільстві, родині, середовищах професійної та комунікативної самореалізації набувають інформаційних ознак. Серед наслідків — посилена потреба мовної й дискурсивної уніфікованості (все частіше, західноєвропейської чи східноазійської), стереотипність, технічна імпульсивність, реактивність (за схемою стимул-реакція), утилітарна «жорсткість», формальність. Так, з одного боку, інформаційна мережа стає важливим засобом міжкультурного об'єднання, подолання — «он лайн» — культурних і мовних кордонів між народами й засобом гомогенізації культур. Адже спільність набутих навичок і сенсів «кіберкультури» — семіотичний спосіб знаково-вербального моделювання єдиного інформаційного типу мислення, своєрідної інформаційної ідентичності. З іншого, встановлюючи інформаційну «уявлювану єдність», кіберпростір виводить поза культурно-мовну різноманітність, поза необхідність збереження відзначених національною своєрідністю способів мислення.

Отже, в прискорених і постійно оновлюючих крос-культурних обмінах духовний світ інформаційної людини збагачується знаннями

⁸ Турен А. Возвращение человека действующего / Ален Турен. М.: Научный мир, 1998. 204 с.

про інші культури, мови, способи мислення й світорозуміння. Тому людина в інформаційному суспільстві стає значно більш комунікативно-відкритою до образно-символічних, семіотичних і семантичних інформаційних ототожнень. Але у віртуальній знаковій комунікації зменшується роль невербальних засобів світорозуміння, що позбавляють індивідуальних учасників взаємодій можливостей вияву духовної неповторності, багатоманітності емоційних переживань. Просторове дистанціювання, часове прискорення комунікативних актів скорочує мовні ресурси висловлення думки – до мінімальних формул-логотипів, кліше афектів. Водночас в медіумі особистості створюється чимало простору для інформаційних «ігор» із свідомістю, конструювань засобами інформаційної мови необхідних психічних станів, раціональних настанов, бажаних траєкторій соціальної дії. З огляду на це, слухним є зауваження М. Маклюєна про неправильність підходу до культурного процесу в межах моделей лінійного розвитку. Більш доцільне сьогодні функціональна рефлексія культури як полілінійності через «інтеграцію множини окремих елементів», не роздрібненого, а цілого й при тому «відкритого поля», що передбачає можливість вияву взаємодії, взаємозалежності⁹. Тобто, культурної компліментарності.

Узагальнення

В багатоканальності інформаційної культури й міжкультурної комунікації в духовні процеси суспільства й особистості постмодерну постачаються невід'ємні суперечки, породжені подвійністю інформації, протиріччя інформаційної й національної культури, інформаційних «неокосмополітичних» уподобань та усвідомлення національної належності, Вони ставлять перед людством завдання збереження культурної унікальності й самототожності кожного з численних суспільств, не зменшуючи темпів подальшого поглиблення інформатизації. Інструментом цього в багатьох європейських суспільствах та українському соціумі діють комемораційні політики, спрямовані на відновлення цінності традиційного культурного досвіду, поновлення історичної пам'яті, збільшення ролі традиційних етичних орієнтирів, компліментарних універсальним етичним механізмам інформаційно-технічної діяльності.

⁹ Маклюєн М. Галактика Гуттенберга / М.Маклюєн. Київ: Ника-центр, 2004. С.7-8